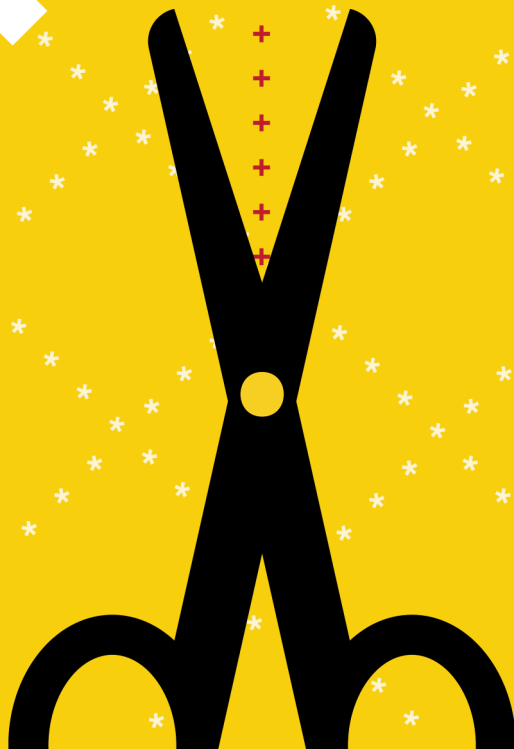

CONFLICTES de **FRO**
NTE
RES

Cultura Joventut
JOVENTUT BURJASSOT

 AJUNTAMENT DE
BURJASSOT

MONDE *en español*
diplomatique

FUNDACIÓN
MONDIPLO

 Día Internacional de
la Ciudad Educadora

GUIA
DIDÀCTICA

Produida per La Casa Encendida
de la Fundación Montemadrid

LA CASA ENCENDIDA

CONFLICTES de **FRO**
NTES
RES

MAPES I FRONTERES CANVIANTS

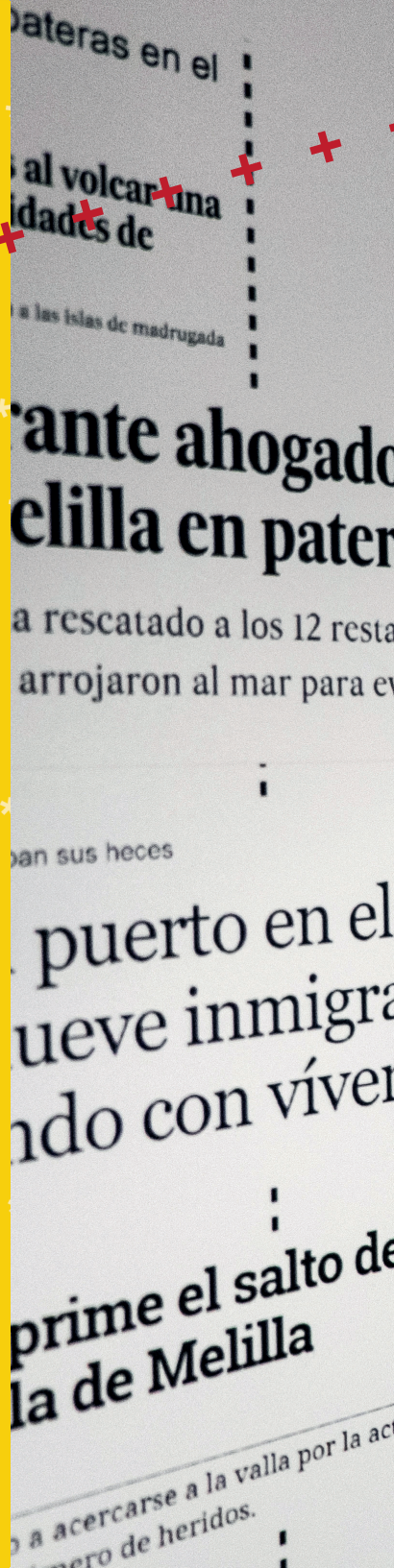
No hi ha mapes definitius. Els límits dels països canvien com conseqüència de fets històrics predeterminats pel gènere humà. Rares vegades un enclavament desapareix després d'un cataclisme natural. Generalment són conflictes, guerres, tractats i acords, no sempre amb l'anuència o participació directa de la ciutadania, els que dibuixen, ací i allà, els contorns canvians dels Estats que configuren l'anomenada comunitat internacional.

Després de segles baix l'hegemonia de vastos imperis, aventures colonitzadores, guerres mundials o localitzades, noves fronteres i processos d'emancipació i naixement d'Estats, la globalització, estretament lligada a la revolució tecnològica, pareixia haver-hi difuminat els contorns més o menys històrics i convertit el món en una aldea planetària caracteritzada per la immediatesa en els fluxos comercials i financers. Un món obert a la lliure circulació de béns i serveis, informació, esport, cultura... que, almenys en teoria, feia botar pels aires les barreres nacionals. Ràncies o sobrevingudes. Mobilitat, fluïdesa i adaptabilitat baix l'etiqueta de "sense fronteres". Pura il·lusió.

Els mapes dels segles XVIII i XIX, diferents de les cartografies del segle XX, segueixen canvians en el XXI. Les societats, tan intercomunicades en múltiples aspectes, acusen fragmentacions físiques, culturals, simbòliques... Les fronteres, amb les seues modificacions constants, continuen configurant els límits dels respectius Estats-Nació, vells i nous, alhora que es reforcen i situen com epicentre de múltiples conflictes territorials. Barreres selectives front dels fluxos migratoris, representen així mateix la gran excepció a la suposada lliure circulació de mercaderies i capitals consagrades per la globalització i la revolució tecnològica.

Com a il·lustració de tot l'anterior, el següent recorregut mostra algunes de les transformacions històriques de major calat en l'evolució de determinades fronteres en el si dels nostres continents, a l'empena de dinàmiques de segles passats que segueixen presents i perfilen futurs així mateix canviant. Cronologies, procediments, tractats e interessos de qualsevol tipus que van traçar les cartografies de hui, vigents o qüestionades, i que no obstant ajuden a comprendre i a calibrar la consistència dels límits en aquelles zones més sensibles de les nostres geografies alterables.

**Els textos i els mapes
que acompanyen la
exposició es basen
en els continguts del
Atlas conflictos DE
FRONTERES de
Le Monde diplomatique.**

Rescatados 435 inmigrantes, la mayoría niños, en aguas de Sicilia

Un buque de la Marina italiana localiza la embarcación donde viajaban hacinados y sin ningún chaleco salvavidas

do al tratar de era

estantes a evitar ser interceptados

el que rantes eres

de

a actuación

Interceptan una patera en la costa de Arinaga

Al menos 100 niños mueren en el naufragio de un bote frente a las costas de Malta

Interceptada una patera con 40 subsaharianos a 56 millas de Motril

INMIGRACION De Arinaga al puerto de Motril

PABLO ORDAZ
Roma 18 OCT 2014 - 23:50 CEST

Cinco inmigrantes mueren al naufragar la patera en la que se dirigían a Cartagena

Desaparecidos 28 inmigrantes al tratar de cruzar el Estrecho de una patera

Rescatados

Recuperan tres cadáveres a 14 millas al su Málaga

Los cadáveres de dos mujeres y de un hombre hallados en las inmigrantes embarcaciones

Mueren de frío 29 inmigrantes durante una travesía a Lampedusa

Al menos seis muertos y cuatro desaparecidos en el naufragio de una patera cerca de Melilla

Rescatados

Rescatados 39 inmigrantes en cuatro pateras en el Estrecho de Gibraltar

Desaparecidos cerca de 300 inmigrantes en el Canal de Sicilia

Italia rescata a 150.000 inmigrantes en el mar en un año La UE patrullará el Mediterráneo, pero sin acercarse a la costa libia

La patera perdida con 29 inmigrantes naufraga sin combustible a la deriva

Mueren 300 inmigrantes al intentar llegar a Italia

700 inmigrantes desaparecidos tras aguas libias

Los cadáveres de 28 inmigrantes de la UE se rescatan de un naufragio en el Canal de Sicilia

3.500 inmigrantes rescatados en aguas del Mediterráneo en pocas horas

Rescatados 25 inmigrantes a bordo de dos pateras en aguas del Estrecho de Gibraltar

Italia rescata a 10.000 inmigrantes en una semana y teme otro naufragio

Al menos 11 inmigrantes mueren en el naufragio de una patera en el Estrecho de Murcia a bordo

Desalambre

Mueren nueve personas, entre ellas un niño, en el naufragio de una patera en el Estrecho

Rescatados 39 inmigrantes en cuatro pateras en el Estrecho de Gibraltar

1. TERRITORIS FRACCIO- NATS

TERRITORIOS FRACCIONADOS

Una cadena montañosa, un río o cualquier otro accidente geográfico no bastan para instituir la separación entre dos países. El hombre ha trazado todas las fronteras, definidas al término de guerras y de negociaciones y fijadas en tratados.

Desde el siglo XV, en Tordesillas, los colonizadores portugueses y españoles se expandieron repartiéndose el mundo. Cuatro siglos después, en Berlín, franceses y británicos trazaron un nuevo mapa de África, sin tener en cuenta las realidades locales y a costa de una delimitación topográficamente arbitraria, que continúa debilitando el continente. Más tarde llegó el Tratado de Sévres, cuando los vencedores de la Primera Guerra Mundial (1914-1918) organizaron el despiece del Imperio Otomano y establecieron sus tutelas en Oriente Próximo, separando a las poblaciones primigenias y creando divisiones artificiales. Hasta los mares han necesitado una convención propia para establecer límites geográficos ajenos a sus dinámicas naturales, físicas y biológicas. En 1982, la ONU definió las reglas de la distribución de las aguas territoriales, para poner fin a un desorden que beneficiaba, sobre todo, a las naciones ricas, las cuales durante mucho tiempo se negaron a ratificar el texto.

Las fronteras, en ocasiones, son tan poco naturales que los Estados se ven obligados a materializarlas. Para tal fin han hallado toda clase de medios: erigir muros, levantar barreras o desplegar alambradas de espino.

Una cadena muntanyosa, un riu o qualsevol altre accident geogràfic no basten per a instituir la separació entre dos països. L'home ha traçat totes les fronteres, definides al terme de guerres i de negociacions, i fixades en tractats.

Des del segle XV, a Tordesillas, els colonitzadors portuguesos i espanyols es van expandir repartint-se el món. Quatre segles després, a Berlín, francesos i britànics van traçar un nou mapa d'Àfrica, sense tindre en compte les realitats locals i a costa d'una delimitació topogràficament arbitrària, que continua debilitant el continent. Més tard va arribar el Tractat de Sèvres, quan els vencedors de la Primera Guerra Mundial (1914-1918) van organitzar l'especejament de l'Imperi Otomà i van establir les seues tuteles en Orient Pròxim, separant a les poblacions primigènies i creant divisions artificials. Fins als mars han necessitat una convenció pròpia per a establir límits geogràfics aliens a les seues dinàmiques naturals, físiques i biològiques. En 1982, l'ONU va definir les regles de la distribució de les aigües territorials, per a posar fi a un desordre que beneficiava, sobretot, a les nacions riques, les quals durant molt de temps es van negar a ratificar el text.

Les fronteres, a vegades, són tan poc naturals que els Estats es veuen obligats a materialitzar-les. Per a tal fi han trobat qualsevol classe de mitjans: erigir murs, alçar barreres o desplegar filats d'arç.

CRONOLOGIA

1815

Els Balcans han tingut un singular esdevindre fronterer. Enclavament situat entre els imperis otomà i austro-hongarés, alhora que lloc de trobada de l'islam, del catolicisme i de l'església ortodoxa, ha sigut durant molt de temps centre de les estratègies militars de les grans potències. En 1815, Montenegro era un principat independent.

1878

Sèrbia va adquirir progressivament (1817-1830) un estatus d'autonomia i va estar baix dominació otomana fins a 1878, quan el Congrés de Berlín va reconèixer la independència total de Sèrbia i de Montenegro. Els dos Estats, des de llavors sobirans, van veure augmentar els seus territoris, mentres que l'Imperi Otomà va abandonar Bòsnia-Hercegovina, així com el sanjacado de Novi Pazar, on es van instal·lar guarnicions austrohúngaras.

1913

En 1908, l'Imperi Austrohongarés va annexar Bòsnia-Hercegovina, ocupada des de feia trenta anys, i va tornar als turcs el sanjacado de Novi Pazar. Amb les guerres balcàniques de 1912 i 1913 va finalitzar el desmantellament de l'Europa otomana (a excepció de Tràcia oriental). Bòsnia-Hercegovina va continuar sent austrohongaresa. Sèrbia es va annexar part de Macedònia i del sanjacado de Novi Pazar (compartit amb Montenegro).

1918

Amb el final de la Primera Guerra Mundial va arribar el desmembrament de l'Imperi Austròhúngaro, el que va originar la creació de nous Estats, entre ells el Regne dels Serbis, Croats i Eslovens (Iugoslàvia).

1929

Alejandro I va transformar el Regne dels Serbis, Croats i Eslovens en un Estat centralitzat que se va passar a denominar oficialment Regne de Iugoslàvia.

Los Balcanes han tenido un singular devenir fronterizo. Enclave situado entre los imperios otomano y austrohúngaro, al tiempo que lugar de encuentro del islam, del catolicismo y de la iglesia ortodoxa, ha sido durante mucho tiempo centro de las estrategias militares de las grandes potencias. En 1815, Montenegro era un principado independiente.

Serbia adquirió progresivamente (1817-1830) estatus de autonomía y estuvo bajo dominación otomana hasta 1878, cuando el Congreso de Berlín reconoció la independencia total de Serbia y de Montenegro. Los dos Estados, desde entonces soberanos, vieron aumentar sus territorios, mientras que el Imperio Otomano abandonó Bosnia-Herzegovina, así como el sanjacado de Novi Pazar, donde se instalaron guarniciones austrohúngaras.

1946

Iugoslàvia es va convertir en una federació que comprenia sis repúbliques i dos regions autònomes (Kosovo i Voivodina). Ístria i l'enclavament de Zadar van passar a ser iugoslaves en 1947. El territori lliure de Trieste va romandre baix control de l'ONU fins a 1954, abans que Itàlia i Iugoslàvia se'l repartiren.

1991

La unitat iugoslava es va desintegrar. Van esclatar llavors les guerres, primer a Eslovènia, després en Croàcia i a Bòsnia-Hercegovina (1991-1995), i, finalment, a Kosovo (1998-1999), en Macedònia i a Sèrbia (2001).

2013

Després dels últims conflictes bèl·lics, l'antiga Iugoslàvia està formada per sis Estats independents plenament reconeguts per l'ONU (Bòsnia-Hercegovina, Croàcia, Eslovènia, Macedònia, Montenegro i Sèrbia) i un sèptim –Kosovo– reconegut d'una banda de la “comunitat internacional” després de la seua independència unilateral. Sèrbia no ha renunciat a la seua sobirania.

INDEPENDENCIA DE LUCHA POR

La América Latina inició su emancipación de los imperios coloniales a principios del siglo XIX. La Segunda Guerra Mundial (1939-1945) abrió el camino de la descolonización de África y de Asia. En el transcurso de veinte años, la mayor parte de los Estados conquistados en siglos anteriores

obtuvieron su independencia, a menudo a costa de conflictos sangrientos. El pulso de la emancipación para la consecución de nuevos Estados ajustados a comunidades nacionales con reivindicaciones históricas y culturales, sigue activo en diversas zonas del Viejo Continente.

2. DOS SEGLES DE LLUITA PER LA INDEPENDÈNCIA

Amèrica Llatina va iniciar la seua emancipació dels imperis colonials a principis del segle XIX. La Segona Guerra Mundial (1939-1945) va obrir el camí de la descolonització d'Àfrica i d'Àsia. En el transcurs de vint anys, la major part dels Estats conquistats en segles anteriors van obtenir la seua independència, sovint a costa de conflictes sagnants. El pols de l'emancipació per a la consecució de nous Estats ajustats a comunitats nacionals amb reivindicacions històriques i culturals, segueix actiu en diverses zones del Vell Continent.

UN PASSAPORT PER ALS APÀTRIDES

En el món, aproximadament 10 milions de persones són apàtrides. Es tracta de ciutadans als que cap Estat considera destinatari de l'aplicació de la seua legislació. Amb el final de la I Guerra Mundial, la Societat de Nacions (predecessora de l'ONU) va impulsar la creació d'un passaport per a aquells que no tenien documents d'identitat reconeguts: el anomenat "passaport Nansen" (per Fridtjof Nansen). La ciutat de Nova York va activar en 2015 l'emissió d'un document d'identitat municipal que permet a les persones sense papers accedir a servicis de l'Administració.

Diferents veus reclamen a l'ONU que s'inspire en esta iniciativa per a proporcionar un passaport als apàtrides.

El fil metàl·lic de pues, inventat en 1874 pel nord-americà Joseph Glidden per a tancar les propietats dels grangers nord-americans, prompte es va transformar en instrument de poder i dominació. El seu ús inicial ha derivat en altres aplicacions, com ara repel·lir manifestants, assetjar els centres de retenció i fortificar les fronteres. L'ús del fil d'aram, sovint associat a altres materials (murs, palissades, reixes) i a altres ferramentes tècniques (minat, electrificació, vigilància electrònica...) permet dividir països, o entitats menys precises, que estan en guerra oberta o potencial. Una de les fronteres més fortificades del món separa les dos Corees des de 1953: un mur de 240 km. de llarg, compost per dos o tres files de reixes amb pues, marca, en el costat sud, el principi de la zona desmilitaritzada de quatre km. d'ample.

En el Sàhara Occidental, El Marroc va erigir entre 1980 i 1987 un mur de 2.400 km. amb 160.000 soldats, radars, vigilància electrònica, camps de mines i filats, en la seua guerra contra el Front Polisario. En Caixmir, l'Índia va construir una tanca "antiinfiltració" de 550 km de longitud, entre 1990 i principis del mil·lenni. Des de 2002, Israel construí a Cisjordània un mur de separació de diversos quilòmetres. Murs de seguretat per a uns, murs de "apartheid" per a altres, que anticipen les tres fases de l'annexió dels territoris palestins: aïllar, assetjar i buidar. En el marc dels acords comercials a Amèrica del Nord, Estats Units permet una delimitació molt porosa amb Canadà, mentre que en el Sud consolida una de les fronteres més cuirassades del món: dels 3.200 km. de frontera amb Mèxic, 1.200 km han sigut fortificats amb els mitjans més absurds.

Pekín

Sajalín (Rusia)

Islas Kuriles (Rusia)

RUSIA

COREA DEL NORTE

Pyongyang

JAPÓN

Islas Dokdo/Takeshima

Seúl

COREA DEL SUR

Tokio

Mar de China Oriental

Okinawa (Japón)

Taipéi

Islas Senkaku/Diaoyu

TAIWÁN

Paso de Bashi

Mar de China

Estados Unidos Occidental

4. LA CONQUESTA DEL MAR

A qui pertanyen els recursos minerals dels fons marins? Es pot navegar lliurement a través dels oceans? Fins on s'estén la zona de pesca d'un Estat? En 1982, després de diverses dècades d'aspres discussions, la majoria dels membres de Nacions Unides van adoptar un dret internacional del mar. Va ser en la Convenció de l'ONU sobre el Dret del Mar, aprovada en Montego Bay (Jamaica). Van haver de passar entre deu i vint anys perquè les grans nacions industrials —a excepció d'EE.UU.— adoptaren este text.

POLS EN EL MAR EGEO

L'Egeo va ser un espai fonamental en les lluites que van dirimir perses i atenesos durant les Guerres Metgesses, en el segle V (a. C.) Vedat privat de Roma i més tard de l'Imperi Bizantí, el mar Egeo ha sigut permanent objecte de cobdícia. Des de fa quaranta anys, el control d'este punt de pas obligat cap al mar Negre enterbolix les relacions entre Grècia i Turquia.

INTERESSOS EN EL MAR DE XINA

Les lluites territorials i els conflictes fronterers, sovint es troben estretament lligats a la lluita per la possessió de les matèries primeres i recursos naturals. Des del descobriment de jaciments de petroli i de gas natural a principis dels anys 1970, el mar de la Xina Meridional és el teatre d'un enfrontament territorial entre els països riberencs. Convertit en via de circulació principal del comerç mundial, atia igualment les ambicions geopolítiques de Washington, que pretén traure profit oposant Xina i als seus veïns, per a així aïllar a Pequín.

1960. Març-abril.

La Segona Conferència de Nacions Unides sobre el Dret del Mar va concloure amb un nou desacord relatiu a la delimitació de les aigües territorials i als drets de pesca.

1970. 17 de desembre.

La resolució 2749 de l'Assemblea General de Nacions Unides va declarar que el fons dels mars dels oceans, així com el seu subsòl, situats fora dels límits de la jurisdicció nacional, són "patrimoni comú de la humanitat".

1982. 10 de desembre.

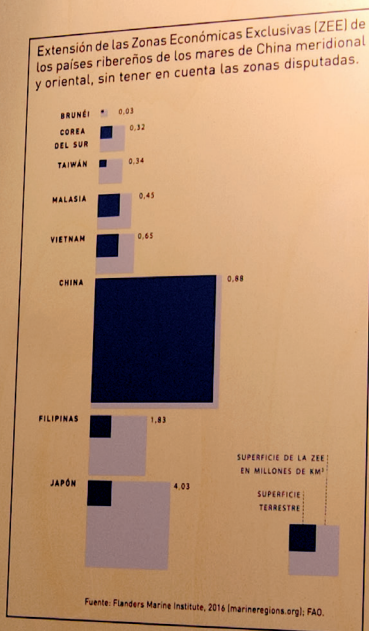
La Convenció de Nacions Unides sobre el Dret del Mar (CNUDM), aprovada en Montego Bay (Jamaica), va consagrar la sobirania dels Estats sobre una zona econòmica exclusiva de 200 milles nàutiques (370 quilòmetres) enfront de les seues costes. Va entrar en vigor al novembre de 1994. França, Estats Units, Alemanya i el Regne Unit es van negar a signar-la.

General de
do de los mares
ueño, situados
n nacional, son
g.

EL MAR

s y los con-
enido se ha-
ados a la lu-
las materias
rales. Desde
ccimientos de
ral a princi-
el mar de la
reato de un
al entre los
rtido en vía
el comercio
e las ambi-
Washington,
vecho opo-
cinos, para

Francia, Alemania
firmarla.

¿A quién pertenecen los recursos minerales de los fondos marinos? ¿Se puede navegar libremente a través de los océanos? ¿Hasta dónde se extiende la zona de pesca de un Estado?

En 1982, tras varias décadas de ásperas discusiones, la mayoría de los miembros de la organización de las Naciones Unidas adoptaron un derecho internacional del mar. Fue en la Convención de la ONU sobre el Derecho del Mar, aprobada en Montego Bay (Jamaica). Tuvieron que pasar entre diez y veinte años para que las grandes naciones industriales –a excepción de Estados Unidos.– adoptaran este texto.

AS

370
200 250 300 648 m
320 MILLAS

EXTENSION JURÍDICA FUERA DE LA
PLATAFORMA CONTINENTAL

ZONA INTERNACIONAL

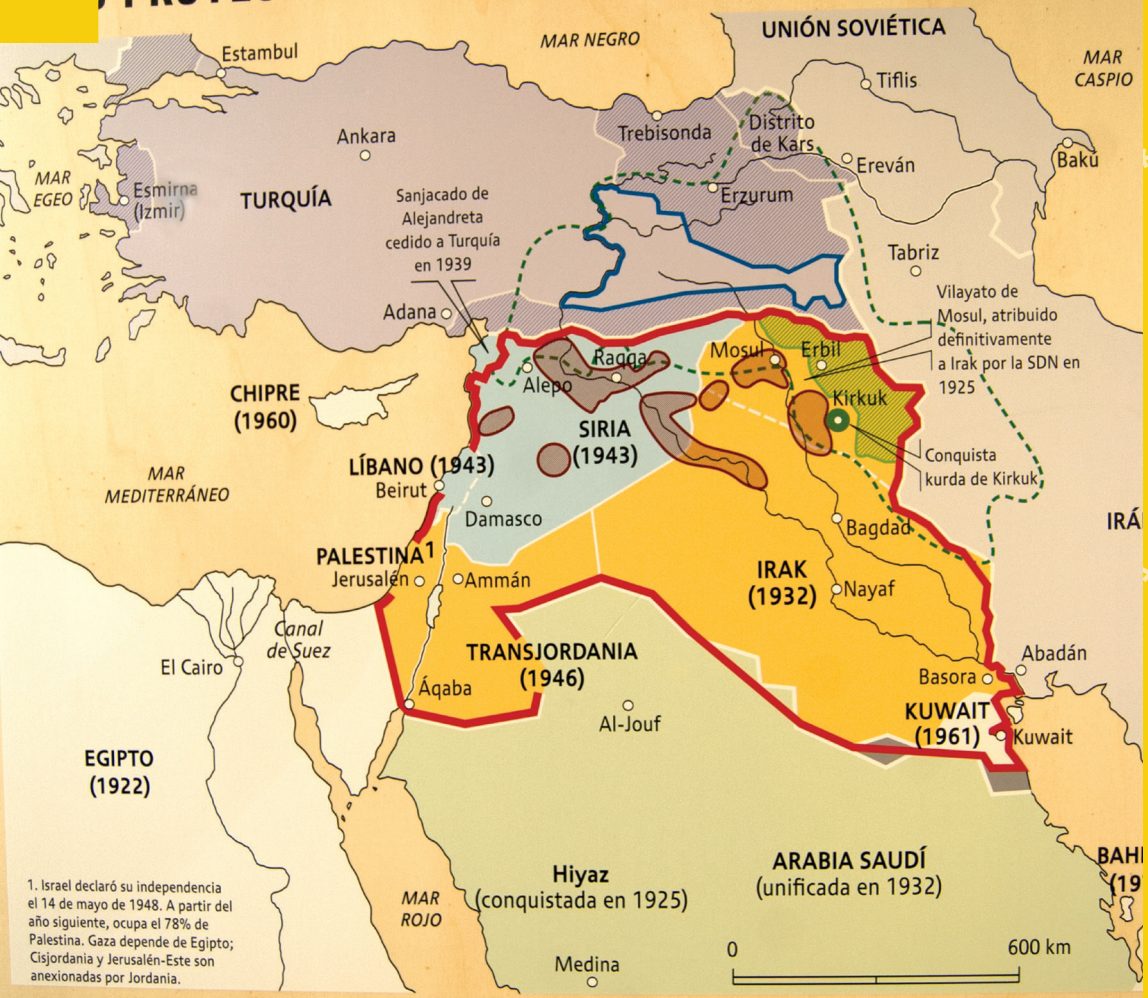

1920
Mandato votado por la Sociedad de Naciones para el Líbano, Siria e Irak.

El vilayato de Mosul es atribuido definitivamente a Irak por la Sociedad de Naciones. Conquista de Hiyaz por el sultanato de Nechd.

El sanjacado de Aleja...

DIVISIÓN DEL IMPERIO OTOMANO Y PROYECTOS YIHADISTAS

1. Israel declaró su independencia el 14 de mayo de 1948. A partir del año siguiente, ocupa el 78% de Palestina. Gaza depende de Egipto; Cisjordania y Jerusalén-Este son anexionadas por Jordania.

Mandatos votados por la Sociedad de las Naciones (SDN) en:

- 1920 para el Líbano, Siria e Irak
- 1922 para Palestina, que Gran Bretaña separa del Emirato de Transjordania

Potencias mandatarias:

- Francia
- Gran Bretaña

- Territorio turco según el Tratado de Sèvres en 1920...
- ... y tras las conquistas de Atatürk avaladas por el Tratado de Lausanne en 1923
- Reino de Abdelaziz Ibn Saoud
- Posesiones británicas
- Zonas neutrales
- (1899) Año de independencia

- Territorio autónomo de los kurdo Tratado de Sèvres en 1920
- Zona de población kurda
- Kurdistán iraquí: región autónom del Kurdistán reconocida en 2005
- Límites del Emirato que pretende la Organización del Estado Islámico y el Levante (EILIL), conocida como
- Zonas conquistadas por el EILIL y sus aliados suñias a 1 de agosto de 2016

Fuentes: Gerald Blake, John Dewdney y Jonathan Mitchell, *The Cambridge Atlas of the Middle East and North Africa*, Cambridge University Press, 1987; Olivier Da Lage, *Géopolitique saoudite*, Complexe, 1996; mapa original anexo a los textos de los Tratados de Sèvres (1920) y de Lausanne (1923); Instituto Kurdo de París; Mehrdad R. Izady, Universidad de Columbia York, 1998; Medias24.com; Institute for the Study of War; British Broadcasting Corporation (BBC), 3 de agosto de 2016.

5. FRONTERES SENSE NACIONS

(divisió de l'Imperi Otomà)

Fa un segle, amb l'afonament de l'Imperi Otomà, les fronteres de la regió van ser objecte d'innombrables negociacions per part de francesos i britànics. A partir de 1918, acabada la Gran Guerra, Estats Units es va erigir en àrbitre en nom del "dret dels pobles" esgrimit pel president Woodrow Wilson. El mapa actual d'Orient Pròxim és enganyós. Les fronteres que hui delimiten els territoris d'Iraq, Síria, Líban, Turquia, Iemen... són fictícies i a mesura que eclosionen els seus respectius conflictes, la realitat difumina les fisonomies establides.

Les forces que hui s'enfronten en esta regió busquen apoderar-se de l'herència del passat, però no tenen projecte alternatiu dins de les fronteres de l'estat-nació: cap d'elles lluita pel Líben, Iraq o Síria. Representen, per així dir, interessos locals, tribals, en el millor dels casos, constitucionals. Exercixen, a més, una violència que destrueix tot al seu pas, sense buscar la reconstrucció del país ni la cohesió social.

**Quan cesse de regnar el caos,
el mapa de la regió s'haurà
transformat, necessàriament.
Però, quin aspecte tindrà?**

FULGOR I MORT DE L'IMPERI OTOMÀ

L'Imperi Otomà va perdurar més de 600 anys. El seu territori i influència es va estendre sobre tres continents, des dels Balcans fins al Nord d'Àfrica i des de Mesopotàmia a Grècia, mantenint a ratlla durant molt de temps a les grans potències europees. A principis del segle XX es va afonar estrepitosament i el seu territori es va fragmentar, desapareixent a finals de 1922. Els seus vells rivals no van tardar a distribuir-se els seus despulls.

ELS ACORDS SYKES-PICOT

En nom dels Guberns britànic i francès, Mark Sykes i François Georges-Picot van firmar, el 6 de maig de 1916, un acord que establí una divisió d'Orient Pròxim en cinc zones. Va ser el preludi a l'establiment dels seus respectius Mandats en una zona compresa entre l'Àrabia britànica i la Síria francesa. A pesar del que afirmen molts analistes, els acords de Sykes-Picot no van definir les fronteres d'Orient Pròxim, sinó que van traçar zones d'influència. Estes van evolucionar de manera significativa després de la Primera Guerra Mundial, quan es van dur a terme les negociacions que van perfilar estos Estats tal com els vam conèixer en el segle XX. Però esta arquitectura, imposada des de l'estranger, pareix lluny de respondre als desafiaments actuals.

LA DIVISIÓN DEL IMPERIO OTOMANO LOS PROYECTOS YIHADISTAS

FRONTERAS SIN NACIONES

LOS ACUERDOS SYKES-PICOT

En nombre de los Gobiernos británico y francés, Mark Sykes y François Georges-Picot firmaron, el 6 de mayo de 1916, un acuerdo que establecía una división de Oriente Próximo en cinco zonas. Fue el preludio al establecimiento de sus respectivos Mandatos en una zona comprendida entre la Arabia británica y la Siria francesa.

A pesar de lo que afirman muchos analistas, los acuerdos de Sykes-Picot no definieron las fronteras de Oriente Próximo, sino que trazaron zonas de influencia. Estas evolucionaron de manera significativa tras la Primera Guerra Mundial, cuando se llevaron a cabo las negociaciones que perfilaron estos Estados tal y como los conocimos en el siglo XX. Pero esta arquitectura, impuesta desde el extranjero, parece lejos de responder a los desafíos actuales.

CRONOLOGIA DEL SEGLE XX

1916 • Els Governes britànic i francès firmen els Acords Sykes-Picot.

1920 • Mandat votat per la Societat de Nacions per al Líban, Síria i Iraq.

1922 • La Societat de Nacions vota el mandat per a Palestina, que Gran Bretanya separa de l'Emirat de Transjordània. Egipte declara la seua independència.

1925 • El vilayato de Mossul és atribuït definitivament a Iraq per la Societat de Nacions. Conquesta de Hiyaz pel sultanat de Nechd.

1932 • Unificació d'Aràbia Saudita i independència d'Iraq.

1939 • El sanjacado d'Alejandrota és cedit a Turquia.

1943 • El Líban i Síria declaren la seua independència.

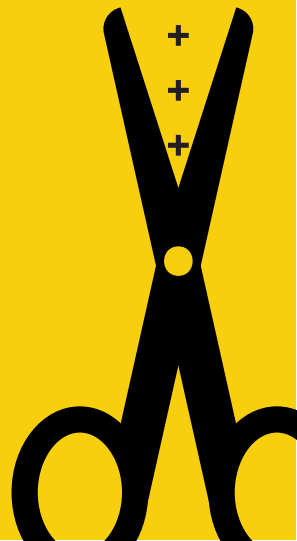
1948 • Declaració d'independència per part d'Israel.

1949 • Israel ocupa el 78% de Palestina. Gaza depén d'Egipte. Jordània s'annexa Cisjordània i Jerusalem Este.

1960 • Xipre declara la seua independència.

1961 • Declaració d'independència per part de Kuwait.

1971 • Bahrain i Qatar es declaren independents.

6. BARRERES PROTECCIONISTES

En un sistema econòmic globalitzat que enfronta a uns Estats amb altres, on es troben els treballadors pitjor pagats? i els sindicats més submisos? Les fronteres també poden exercir una funció de barreres de protecció contra la deslocalització, el dumping social – consistent a oferir productes més barats que la competència gràcies a la utilització de treballadors mal pagats o esclavitzats, sense excloure menors d'edat– i la mà d'obra immigrant barata.

La idea no és nova. Ja durant la crisi de 1873-1896 diversos països europeus van brandar l'amenaça duanera per a protegir-se de les importacions a baix preu. La crisi financera de 2008 l'ha espolsat. Economistes i dirigents polítics no dubten a reclamar la “desglobalització”, el restabliment de les fronteres i la sobirania econòmica dels Estats maltractats per trenta anys de polítiques neoliberals i lliurecanvistes.

En els temps de crisi, la lliure circulació de les persones és objecte de controvèrsia. Mentre uns constaten un principi fonamental dels drets humans, altres desitgen controlar-la argumentant la seua incidència en la baixada dels salaris. Al mig de l'agitació mediàtica sobre el “problema de la immigració”, Europa, Estats Units, Xina i Sud-àfrica es troben immersos en un joc d'equilibris en què la frontera permet filtrar els fluxos demogràfics per a triar els emigrants que consideren de major interès des del punt de vista econòmic.

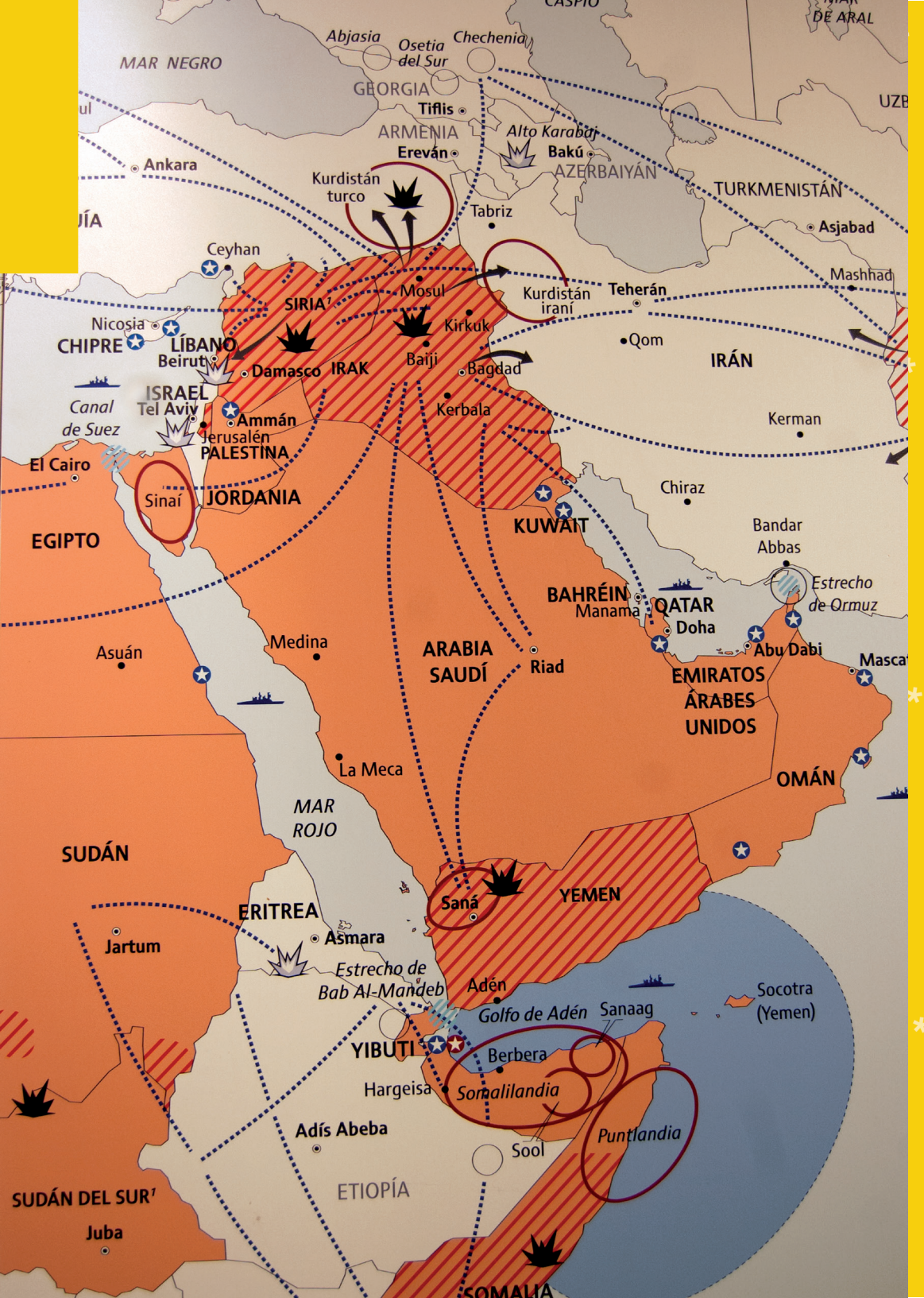
A

NORTE DE
ÁFRICA

TURQUÍA

ESTADOS
DEL GOLFO

7. ORIENT PRÒXIM EN PERMANENT CONVULSIÓ

Des dels atemptats de l'11 de setembre del 2001, el "Gran Orient Pròxim" ha sigut l'objectiu de nombroses intervencions occidentals.

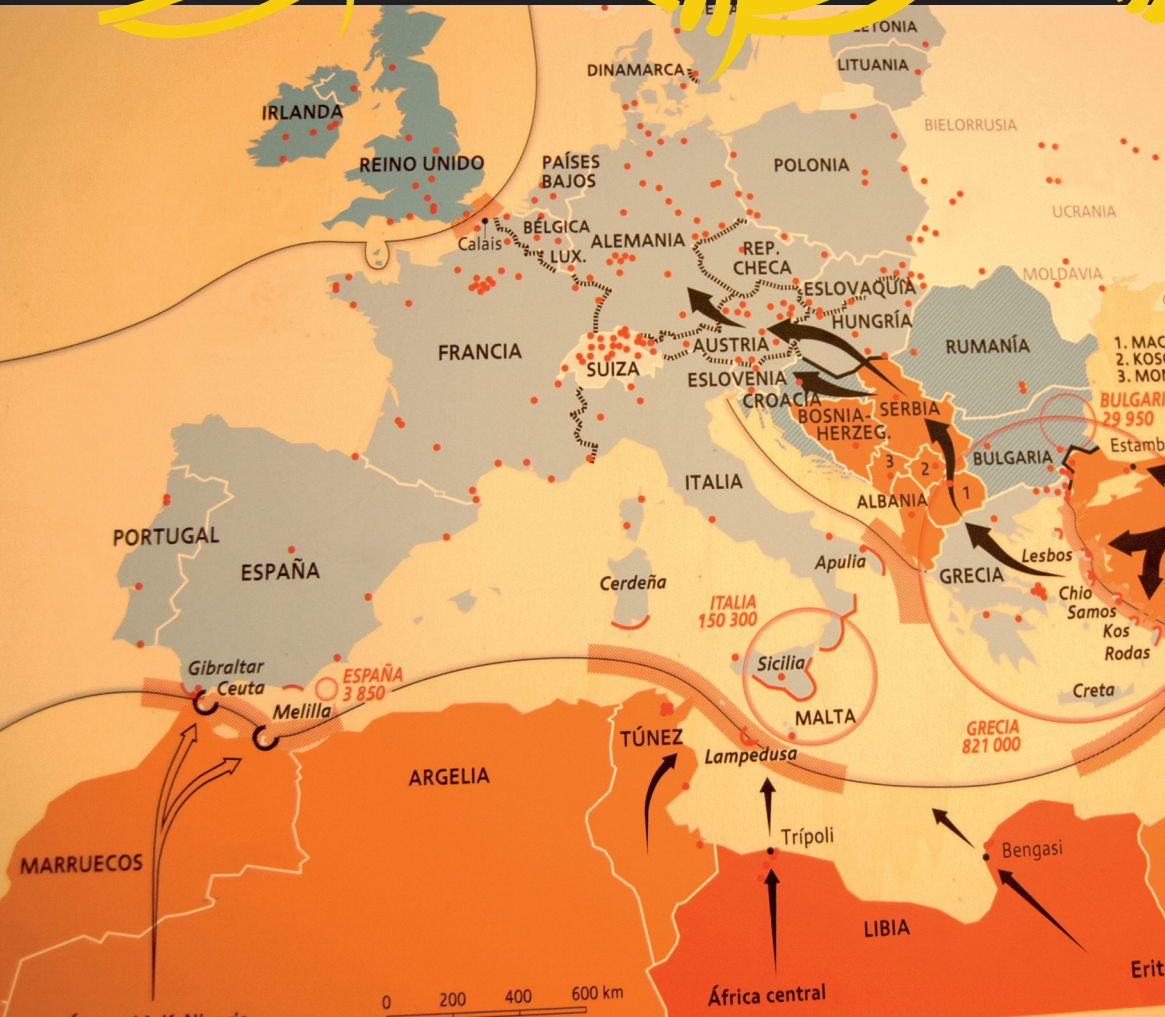
En compte de calmar les guerres, els exèrcits estrangers les han alimentat. Els Estats han resultat debilitats i els grups armats s'han convertit en els actors predominants del joc polític. En este context agitat van esclatar les revolucions àrabs.

Els moviments a favor de la democratització dels països àrabs es van succeir entre 2010 i 2013. A finals de 2010 va haver-hi enfrontaments en el Sàhara Occidental entre forces del Marroc i sahrauís, com a conseqüència d'alçaments en diversos campaments del desert, però també en Smara i Al-A'yun. Va ser la primera gran protesta des que Espanya va abandonar la seua antiga colònia, deixant-la a mercé de l'ocupació marroquina.

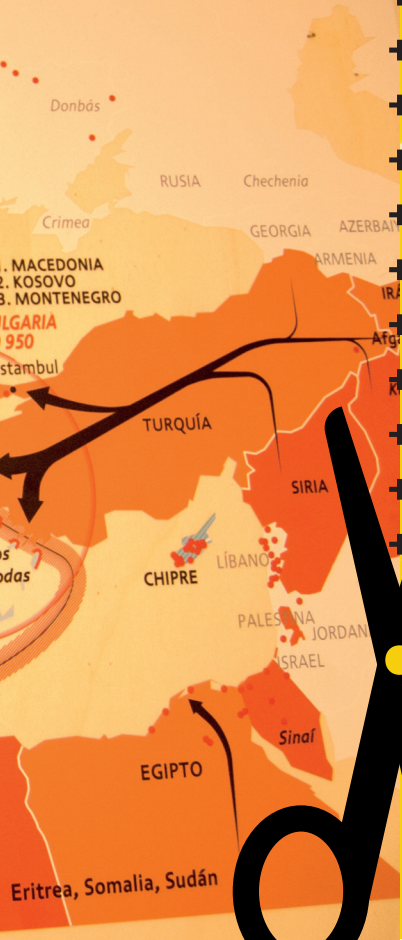
La Primavera Àrab va continuar a Tunísia amb manifestacions populars a favor de la democràcia i els drets socials, que van acabar amb la dimissió del president autoritari Zine l'Abidine Ben Ali. Van seguir les protestes contra Hosni Mubarak, a Egipte; Muamar el Gadafi, en Líbia; Bashar A l'Assad, en Síria; Abdelaziz Buteflika, a Algèria; i contra el sultanat d'Oman i la monarquia de Barhèin, respectivament. Les revoltes, en la seua major part, no van obtenir els resultats esperats a pesar de la repressió, les guerres locals (Iemen) o la intervenció internacional (Síria), on la població civil patix moltíssim davant del ball d'interessos de les potències.

8. EUROPA CANVIA DE MURS

Europa, el vell "santuari" del planeta, reforça les seues muralles exteriors. La caiguda del mur de Berlín, en 1989, va ser un símbol que contrasta amb els polítics de controls i restriccions migratòries, a sovint camuflades baix cooperació al desenvolupament. Compensacions polítiques o econòmiques per a frenar, sense èxit, la immigració il·legal.

Els països receptors fortifiquen les seues fronteres i és convertixen en carcellers dels seus ciutadans.

CONFLICTES de

FRONTIERES

